

Granskning av hjälpmedelsverksamheten

Region Värmland

September 2022

Ulrike Deppert
Emma Pettersson
Ann Lund
Anders Haglund

Innehåll

1. Sammanfattning och slutlig bedömning	3
2. Inledning.....	6
2.1. Syfte och avgränsningar.....	6
2.2. Revisionsfrågor	6
2.3. Revisionskriterier	7
2.4. Definition	7
2.5. Metod	8
2.6. Projektorganisation	9
3. Bakgrund.....	9
3.1. Hälsa- och sjukvårdsnämnden.....	9
3.2. Hjälpmedelsnämnden.....	10
3.3. Relevanta jämlikhetsperspektiv vid förskrivning av hjälpmedel	13
4. Iakttagelser, bedömningar och rekommendationer	14
4.1. Styrning, uppföljning och internkontroll	14
4.2. Samverkan med Värmlands kommuner och förskrivare	19
4.3. Jämlik förskrivning av hjälpmedel i Region Värmland	22
5. Uppföljning av rekommendationer från 2016 och 2018.....	25
5.1. Uppföljning av hjälpmedelsverksamheten.....	25
6. Övergripande revisionsfråga	28
7. Bilagor.....	30
7.1. Bilaga 1 – Intervjuförteckning.....	30
7.2. Bilaga 2 – Enkätfrågor enkät 1 (nämndenkät)	30
7.3. Bilaga 3 – Enkätfrågor enkät 2 (kommunenkät).....	31

1. Sammanfattning och slutlig bedömning

Revisorerna i Region Värmland har uppdragit åt Helseplan Consulting Group AB att genomföra en granskning av hjälpmedelsverksamheten, inklusive uppföljning av tidigare granskningar av hjälpmedelsverksamheten från 2016 och 2018. Syftet har varit att ge revisorerna underlag för att bedöma om Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hjälpmedelsnämnden bidrar till Regionfullmäktiges mål om en jämlik förskrivning av hjälpmedel över hela länet. Granskningen innehåller också en bedömning av om Hjälpmedelsnämnden säkerställer att styrningen och den interna kontrollen är tillräcklig vad gäller inköp, lagerhållning och service av hjälpmedel.

Granskningens revisionsfrågor har besvarats genom dokumentstudier, 14 semistrukturerade intervjuer med förtroendevalda politiker och tjänstepersoner samt genom två enkäter. Granskningen har genomförts mellan maj och september 2022.

Den samlade bedömningen är att **Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hjälpmedelsnämnden inte fullt ut bidrar till Regionfullmäktiges mål om en jämlik förskrivning av hjälpmedel över hela länet**. Hjälpmedelsservice ska i form av kompetenscentrum tillhandahålla utbildning till samtliga förskrivare i syfte att uppnå en jämlik förskrivning i länet. Inom ramen för granskningen har det inte framkommit att det finns särskilda delar av utbildningen som belyser jämlik förskrivning samt att det saknas rutiner för kontinuerlig uppföljning och analys kring jämlik förskrivning. Den samlade bedömningen är att **Hjälpmedelsnämnden till viss del säkerställer att styrningen och den interna kontrollen är tillräcklig vad gäller inköp, lagerhållning och service av hjälpmedel**. Däremot delas ansvaret med dels regionala, dels kommunala verksamheter vilket gör att Hjälpmedelsnämnden inte har ansvar eller kontroll över delar av inköps-, lagerhållnings- eller serviceprocessen. Helseplan bedömer sammanfattningsvis att Hälso- och sjukvårdsnämndens och Hjälpmedelsnämndens verksamheter inte är helt ändamålsenliga avseende uppdrag inom hjälpmedelsverksamheten.

Slutligen görs bedömningen att **de rekommendationer som tidigare granskningar från 2016 och 2018 har visat till viss del har beaktats**. Även om styrning och uppföljning har förtydligats så kvarstår åtgärder att vidta för att uppfylla rekommendationerna.

Revisionsfrågor

- **Har Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för inköp, lagerhållning och inventering?**

Helseplan bedömer att Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för inköp, lagerhållning och inventering då det finns dokumenterade rutiner för verksamheten att arbeta utefter. Helseplan bedömer att rutinerna ingår i ledningssystemet, är aktuella och giltiga samt revideras kontinuerligt vilket skapar förutsättningar för att bedriva en effektiv verksamhet.

- **Har Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning?**

Helseplan bedömer att det, utifrån hur hjälpmedelsverksamheten är organiserad inte går att avgöra huruvida Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning då detta ansvar huvudsakligen ligger på kommunerna.

Helseplan rekommenderar Hjälpmedelsnämnden att införa en rutin för att inhämta information avseende leverans, reparation och service samt återlämning av hjälpmedel från kommunerna i syfte att kunna stötta och vid behov kunna besluta och vidta åtgärder.

- **Finns rutiner och kontroller som säkerställer en tillfredställande redovisning av hjälpmedel?**

Helseplan bedömer att det utifrån hur hjälpmedelsverksamheten är organiserad inte går att avgöra huruvida det finns rutiner och kontroller som säkerställer en tillfredsställande redovisning av hjälpmedel till följd av att det är kommunerna som äger dessa processer. Helseplan bedömer däremot att det inom Hjälpmedelsnämnden finns en internkontroll som kontinuerligt följer upp andra relevanta nyckeltal inom hjälpmedelsverksamheten.

Helseplan rekommenderar Hjälpmedelsnämnden att införa en rutin för att inhämta information avseende leverans, reparation och service samt återlämning av hjälpmedel från kommunerna i syfte att kunna stötta och vid behov kunna besluta och vidta åtgärder.

- **Finns rutiner och kontroller som reglerar hur samverkan gentemot Värmlands kommuner ska ske?**

Helseplan bedömer att det finns rutiner och kontroller som reglerar hur samverkan gentemot Värmlands kommuner ska ske. Samverkan regleras bland annat genom det samverkansavtal för en gemensam nämnd som Region Värmland och kommunerna ingått. Därtill finns det i *Handboken* information om olika samverkansgrupper där både representanter från Region och kommunerna ingår vilket också reglerar och kontrollerar samverkan inom länet.

- **Genomförs uppföljning och analys avseende en jämlik förskrivning av hjälpmedel i länet? Vilka åtgärder vidtas i samband med uppföljning?**

Helseplan bedömer att det saknas strukturerade rutiner för uppföljning och analys kring huruvida en jämlik förskrivning uppnås. Helseplan bedömer däremot att Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hjälpmedelsnämnden genom den gemensamma Hjälpmedelsnämnden verkar för att uppnå en jämlik förskrivning av hjälpmedel i länet. Därtill har Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Hjälpmedelsnämnden skapat ett ramverk som kan möjliggöra uppföljning och analys avseende en jämlik förskrivning av hjälpmedel.

Helseplan rekommenderar Hjälpmedelsnämnden att upprätta rutiner för uppföljning och analys avseende jämlik förskrivning i länet och att vid behov vidta ändamålsenliga åtgärder.

- **Hur sker samverkan med förskrivare?**

Helseplan bedömer att samverkan med förskrivare huvudsakligen sker genom att förskrivare tar kontakt med hjälpmedelskonsulenter på Hjälpmedelservice samt vid utbildning kring nya produkter. Därtill sker även samverkan med förskrivare i Sortimentsgruppen och genom andra samverkansgrupper. Helseplan bedömer att det finns förutsättningar och ramverk för samverkan med förskrivare.

- **I vilken utsträckning omfattar nämndens utbildningsinsatser gentemot förskrivare av hjälpmedel jämlikhetsaspekter?**

Helseplan bedömer att Hjälpmedelsnämndens utbildningsinsatser gentemot förskrivare av hjälpmedel inte omfattar jämlikhetsaspekter. Helseplan bedömer däremot att Hjälpmedelsnämnden erbjuder utbildning till förskrivare i regionen i syfte att uppnå en jämlik förskrivning i länet.

Helseplan rekommenderar Hjälpmedelsnämnden att säkerställa att jämlikhetsaspekter inkluderas i utbildningen för förskrivare eftersom det är Hjälpmedelsnämndens ansvar att erbjuda kompetensutveckling inom hjälpmedelsområdet.

- **Har åtgärder vidtagits med anledning av de brister och de förbättringsförslag som framfördes i granskningarna 2016 och 2018?**

Helseplan bedömer att Hjälpmedelsnämnden till viss del vidtagit åtgärder med anledning av de brister och de förbättringsförslag som framfördes i granskningarna 2016 och 2018. Rekommendationerna har till viss del beaktats men bedömningen är att det kvarstår arbete för att säkra att förbättringar genomförs i enlighet med förslag från tidigare granskningar.

2. Inledning

Ett grundläggande mål för all hälso- och sjukvård är att alla ska få en god vård på lika villkor. Det betyder att medborgare i behov av habilitering, rehabilitering och hjälpmedel ska ha samma möjligheter att få vård och bli likvärdigt behandlade oavsett ålder, kön, bostadsort, utbildning och ekonomi. Hjälpmedelsförskrivning sker bland annat inom hälso- och sjukvårdens habilitering och rehabilitering, logopedi och psykiatri samt inom kommunerna. Kommunerna och regionerna har ett delat ansvar för hjälpmedelsförsörjningen vilket regleras i lokala avtal där huvudmännen själva bestämmer hur de delar upp ansvaret mellan sig och vilka avgifter som ska följa. Förskrivarna av hjälpmedel tillhör olika yrkesgrupper, exempelvis sjuksköterskor, logopedier, arbetsterapeuter, fysioterapeuter, audionomer, läkare med flera.

Av den statliga utredningen *På lika villkor* (SOU 2017:43) framgår att det finns skillnader i hälsa och vårdinsatser utifrån bland annat kön, utbildningsbakgrund, etnisk bakgrund samt att det i olika delar av landet finns stora skillnader i antal hjälpmedel som förskrivs. Diskriminering sker oftast utan avsikt. Undersökningar pekar även på att det finns skillnader i kostnader för hjälpmedel. Övergripande mål för Region Värmland 2022 är att länet ska ha en god, jämlik folkhälsa samt präglas av jämlikhet och jämställdhet, icke-diskriminering, normmedvetenhet och inkludering.

2.1. Syfte och avgränsningar

Det övergripande syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag för att bedöma om Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hjälpmedelsnämnden bidrar till fullmäktiges mål om en jämlik förskrivning av hjälpmedel över hela länet. Granskningen ska också innehålla en bedömning av om Hjälpmedelsnämnden säkerställer att styrningen och den interna kontrollen är tillräcklig vad gäller inköp, lagerhållning och service av hjälpmedel. Granskningen ska även innehålla en uppföljning av de tidigare granskningarna av hjälpmedelsverksamheten från 2016 och 2018.

Granskningen utförs under år 2022 och avgränsas till att omfatta hjälpmedelsverksamheten i Region Värmland. Granskningen ska ligga till grund för ansvarsprövningen 2022.

2.2. Revisionsfrågor

Granskningen ska ge svar på följande revisionsfrågor:

- Har Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för inköp, lagerhållning och inventering?
- Har Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning?

- Finns rutiner och kontroller som säkerställer en tillfredställande redovisning av hjälpmedel?
- Finns rutiner och kontroller som reglerar hur samverkan gentemot Värmlands kommuner ska ske?
- Genomförs uppföljning och analys avseende en jämlik förskrivning av hjälpmedel i länet? Vilka åtgärder vidtas i samband med uppföljning?
- Hur sker samverkan med förskrivare?
- I vilken utsträckning omfattar nämndens utbildningsinsatser gentemot förskrivare av hjälpmedel jämlikhetsaspekter?
- Har åtgärder vidtagits med anledning av de brister och de förbättringsförslag som framfördes i granskningarna 2016 och 2018?
- Om granskningen påvisar brister, vilka rekommendationer ges?

2.3. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Dessa har bland annat varit:

- Hälsa- och sjukvårdslag (2017:30)
- Reglemente Hjälpmedelsnämnden i Värmland fastställd av Regionfullmäktige (giltigt från och med 2019-01-01)
- Reglemente Hälsa- och sjukvårdsnämnden fastställd av Regionfullmäktige (giltigt från och med 2022-01-01)
- Regionplan 2021 och flerårsplan 2021–2023 beslutad av Regionfullmäktige (2020-12-08)
- Regionplan och budget 2022 samt flerårsplan 2022–2024 beslutad av Regionfullmäktige (2021-06-02)
- Nämndplan Hjälpmedelsnämnd- reviderad (2022-03-11)
- Verksamhetsplan Habilitering, syn och hjälpmedel (2022)
- Hjälpmedelspolicy beslutad av Hjälpmedelsnämnden (2015-04-01, reviderad 2019)
- Avtal om samverkan i gemensam Hjälpmedelsnämnd (2017)

Helseplan följer SKYREV:s riktlinjer för god redovisningssed.

2.4. Definition

I rapporten kommer begreppen *brukare* och *patient* användas synonymt och utgå från den benämning som använts i det dokument som refereras till.

2.5. Metod

2.5.1. Dokumentgranskning

Helseplan har granskat följande styrande och redovisade dokument:

- Arbetsmaterial – Powerpointpresentation Hälso- och sjukvårdsnämnden (utan år)
- Checklista Inventering-Ansvarsfördelning fastställd av verksamhetschef Habilitering, syn och hjälpmedel (giltigt från och med 2020-11-27)
- Handboken (2021)
- Inköpsprocess på Hjälpmedelsservice (2022)
- Protokoll för Hjälpmedelsnämnden 2021 och 2022
- Rutin godsmottagning och plocklista (utan år)
- Rutin inventering fastställd av verksamhetschef (giltigt från och med 2020-11-27)
- Samverkan och arbetssätt vid förskrivning av hjälpmedel fastställd av Nätverket för hjälpmedelsfrågor (giltigt från och med 2022-02-16)
- Sesaminstruktion Inventering Steg 1 och 2 fastställd av Sesamgruppen (giltigt från och med 2021-01-15)
- Styrdokument för förskrivning av hjälpmedel beslutad av Hjälpmedelsnämnden (giltigt från och med 2007-12-07)
- Turbilsschema (utan år)
- Årsredovisning 2021 Hjälpmedelsnämnd

2.5.2. Intervjuer

Semistrukturerade djupintervjuer har genomförts enligt en i förväg fastställd intervjumall. Intervjuer har genomförts med förtroendevalda politiker i presidiet i Hälso- och sjukvårdsnämnden samt ordförande i Hjälpmedelsnämnden. Även områdeschefer för samverkan och för öppenvård, verksamhetschef såväl som enhetschef har intervjuats. Därtill har ledningsstrateg, verksamhetsutvecklare, inköpsansvarig, hjälpmedelskonsulent, förrådsansvarig, hjälpmedelstekniker och driftansvarig tekniker intervjuats. Totalt har 14 personer intervjuats, se *Bilaga 1*. Samtliga intervjuade samt hälso- och sjukvårdsdirektören har erbjudits möjlighet att sakgranska rapporten.

2.5.3. Enkät

Två enkäter har genomförts under granskningen.

Enkät 1 har riktats till samtliga ordinarie ledamöter i Hjälpmedelsnämnden i syfte att fånga region- såväl som kommunperspektivet. Enkäten har skickats ut till totalt 19 respondenter. Totalt har 8 respondenter svarat, vilket motsvarar 42 procent. Enkät svar har samlats in mellan

2022-05-16 och 2022-06-17 och flera påminnelser har skickats ut. I rapporten benämns denna enkät som nämndenkäten. Enkätfrågorna återfinns i *Bilaga 2*.

Enkät 2 har skickats ut till representanter i samtliga 16 kommuner i Region Värmland. Totalt har 15 kommuner svarat, vilket motsvarar 94 procent. Enkät svar har samlats in mellan 2022-05-19 och 2022-06-13. I rapporten benämns denna enkät som kommunenkäten. Enkätfrågorna återfinns i *Bilaga 3*.

2.6. Projektorganisation

Från Helseplan har Ulrike Deppert varit projektledare och Emma Pettersson konsult. Ann Lund har varit expert och Anders Haglund har varit deltagande certifierad kommunal yrkesrevisor. Granskningen genomfördes mellan maj och september 2022.

3. Bakgrund

Följande avsnitt syftar till att ge en bakgrund till Hälso- och sjukvårdsnämndens samt Hjälpmedelsnämndens respektive uppdrag och ansvarsområden inom ramen för hjälpmedelsverksamheten. Avsnittet ger även bakgrund till relevanta jämlikhetsperspektiv vid förskrivning av hjälpmedel.

3.1. Hälso- och sjukvårdsnämnden

Av *Reglemente Hälso- och sjukvårdsnämnden (2022)* framgår att Region Värmland är huvudman med ansvar att erbjuda hälso- och sjukvård enligt 2 kap 2 § Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Därtill framgår att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska ansvara för de uppgifter som följer av Region Värmlands ansvar som huvudman. I reglementet framgår vidare att i Hälso- och sjukvårdsnämndens uppgifter ingår bland annat att följa upp verksamheten och ekonomin, redovisa därmed förknippade rapporter (bland annat prognoser samt delårs- och årsbokslut) till Regionstyrelsen, ansvara för ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete inom hälso- och sjukvården samt planera hälso- och sjukvården och tandvården ur ett övergripande befolkningsperspektiv och därvid samverka med samhällsorgan, organisationer och vårdgivare.

I det *arbetsmaterial* (utan år) som granskningen har fått ta del av framgår att Hälso- och sjukvårdsnämndens hjälpmedelsserviceansvar (Regionen) innefattar följande: visst sortiment, egen personal och verksamhetssystem. Detta innebär att Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för hjälpmedel och budget för det som är Region Värmlands ansvar samt för personal. Se *Tabell 1 Ansvarsfördelning och förskrivning av hjälpmedel* **Tabell 1 Ansvarsfördelning och förskrivning av hjälpmedel**

3.2. Hjälpmedelsnämnden

Sveriges Kommuner och Regioner (2022) beskriver att det ofta finns en långsiktig sammanhållen samverkan mellan en region och kommunerna i länet inom hjälpmedelsområdet. Vanliga samverkansformer för detta är en gemensam nämnd, samverkansavtal och kommunala förbund. De olika samverkansformerna har sin grund i att samtliga parter har insyn och möjlighet att påverka för att sjukvårdshuvudmannen ska kunna erbjuda hjälpmedel.

I *Reglemente Hjälpmedelsnämnden i Värmland* (2019) framgår att dåvarande Landstinget i Värmland tillsammans med Arvika, Eda, Filipstad, Forshaga, Grums, Hagfors, Hammarö, Karlstads, Kils, Kristinehamns, Munkfors, Storfors, Sunne, Säffle, Torsby och Årjängs kommun 2004 inrättade en gemensam nämnd, kallad Hjälpmedelsnämnden i Värmland, i enlighet med Lag (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet. Regionen är värdkommun. Nämndens uppdrag är, bland annat, att stödja arbetet med samverkan mellan länets huvudmän. Hjälpmedelsnämnden är driftsnämnd för bland annat kompetenscentrum och ansvarar för att utbilda förskrivarna gällande bland annat nya upphandlade hjälpmedel.

Den gemensamma nämnden ska verka för att länets invånare erbjuds en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor. Detta innebär att tillhandahålla individuella hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning och att hjälpmedlen ska följa brukaren. Nämndens uppgifter och ansvarsområde regleras i *Reglemente Hjälpmedelsnämnden* (2019) samt i *Avtal om samverkan i gemensam nämnd* (2017). Reglementet slår fast att den hjälpmedelsverksamhet som enligt 8 kap 7 § Hälso- och sjukvårdslagen är regionens och enligt 12 kap 5 § Hälso- och sjukvårdslagen är kommunal angelägenhet fortsatt utförs av region respektive kommun. Undantag gäller för fastställande av policy, riktlinjer och kompetenskrav för förskrivning samt upphandling av hjälpmedel. Utförande av dessa uppgifter har överlåtits till den gemensamma nämnden och beskrivs i Hjälpmedelsnämndens reglemente (2019:2-3):

- Fastställa policy och riktlinjer inom ramen för hjälpmedelsverksamhet inom länet och fullmäktiges ramar.
- Fastställa kompetenskrav för förskrivning av hjälpmedel inom länet inom fullmäktiges ram.
- Vid behov lägga förslag till avgifter som föreläggs respektive huvudman för beslut.
- Svara för omvärldsbevakning, information, brukarmedverkan och samverkan inom nämndens ansvarsområde.
- Ansvara för upphandling av hjälpmedel för parterna samt svara för lagerhållning och distribution av dessa hjälpmedel (Region Värmland är, i egenskap av värdlandsting för nämnden, upphandlande myndighet).
- Svara för att sortimentsurvalet sker på ett sådant sätt att berörda parter (regionen, kommuner, brukare) har inflytande.
- Svara för att ha särskild kompetens, eller kunna hänvisa till sådan, som via konsultation och rådgivning kan bistå förskrivarna.

- Erbjud kompetensutveckling inom hjälpmedelsområdet för förskrivare och övrig personal inom länets hjälpmedelsverksamhet.
- Den gemensamma nämnden ska vidare finansiera driften av ett gemensamt kompetenscentrum för nämndens ansvarsområde. Centret ska ligga inom ramen för Regionens enhet hjälpmedelsservice.
- Utarbeta förslag till budget och ekonomisk flerårsplan inom de av fullmäktige fastlagda ramarna.
- Besluta om en verksamhetsplan för sitt område.
- Avge yttranden, utlåtanden och skrivelser inom ramen för nämndens ansvarsområde.
- Följa upp verksamheten och ekonomin och redovisa därmed förknippade rapporter (bland annat prognoser samt delårs- och årsbokslut) till Regionstyrelsen.
- I övrigt bereda ärenden till Regionfullmäktige inom nämndens ansvarsområde.
- Inom nämndens ansvarsområde verkställa Regionfullmäktiges beslut.

I det *arbetsmaterial* (utan år) som granskningen har fått ta del av framgår att Hjälpmedelsservice uppgifter som kompetenscentrum inom Hjälpmedelsnämnden innefattar: Policyarbete, riktlinjearbete, förskrivarutbildning, upphandlingsarbete, sortimentsgrupper, inköp och lagerhållning, distribution av beställningar till kunder, rådgivning, stöd, utbildning, nätverk av olika slag, webbsida samt beredskap. Dessa områden gäller hjälpmedelsförsörjning inom rörelse, kommunikation och kognitionshjälpmedel samt inkontinenshjälpmedel. Ansvarsfördelningen mellan Regionen (Hälso- och sjukvårdsnämnden), kommun och Hjälpmedelsnämnden avseende hjälpmedelsverksamheten illustreras i *Tabell 1* och *Tabell 2*.

Sortiment	Region (Hälso- och sjukvårdsnämnden)	Kommun	Hjälpmedelsnämnden
Hjälpmedel för barn	x		
Personliga manuella hjälpmedel (rollator, rullstol, hygienstol mm)		x	
Elrullstolar	x		
Drivaggregat		x	
Avancerad kommunikation	x		
Avancerad kognition	x		
Formgjutna sitsar	x		

Tabell 1 Ansvarsfördelning och förskrivning av hjälpmedel

Uppdrag	Region (Hälso- och sjukvårdsnämnden)	Kommun	Hjälpmedelsnämnden
Upphandling			x
Utbildning	x	x	x
Råd och stöd			x
Nätverk			x
Riktlinjer			x

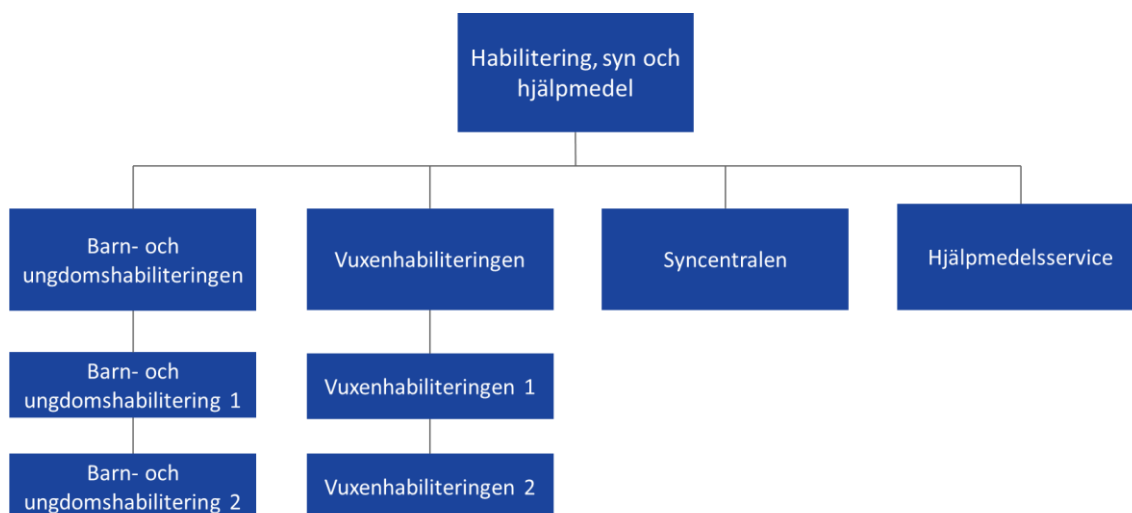
Tabell 2 Ansvarsfördelning för uppdag inom hjälpmedelsverksamheten

Hjälpmedelsnämnden består av 19 ledamöter och 19 ersättare. Region Värmland utser tre ledamöter och tre ersättare. Alla länets kommuner utser vardera en ledamot och en ersättare. Nämnden ansvarar för att finansiera driften av det gemensamma kompetenscentrum inom nämndens ansvarsområde. Centret ligger inom ramen för Regionens enhet Hjälpmedelsservice. Sedan 2016 fördelas kostnaden för Hjälpmedelsnämnden till 50 procent på Regionen och till 50 procent på kommunerna. Fördelningen mellan kommunerna baseras på andelen individer inom åldersgruppen 80 år och äldre. *Avtal om samverkan i gemensam hjälpmedelsnämnd (2017)* reglerar de olika huvudmännens ansvar för finansieringen av den gemensamma verksamheten.

Inom Hjälpmedelsnämnden finns det motsvarande åtta budgeterade heltidstjänster, där flera medarbetare har deltidstjänster för nämnden. Övriga tjänster finansieras av Regionen och sorterar under Regionens ansvarsområden. Tjänsterna inom Hjälpmedelsnämnden är huvudsakligen administrativa och innefattar upphandling, rådgivning, utbildning, inköp och nätverkande. En av tjänsterna är en tjänst på förrådet som innefattar hantering av in- och utleveranser av hjälpmedel tillsammans med en medarbetare som är anställd av Regionen.

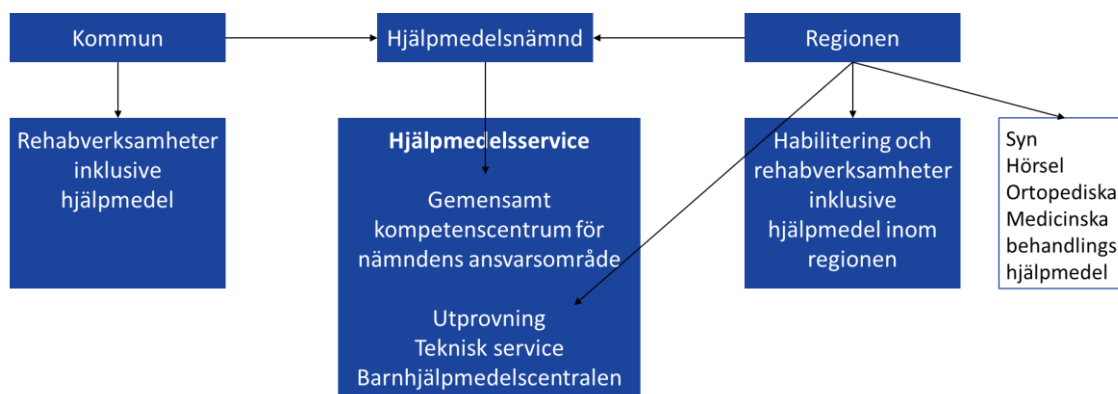
3.2.1. Hjälpmedelsverksamhet i Region Värmland

Verksamheten Habilitering, syn och hjälpmedel består av fyra områden med tillhörande enhetschefer samt en övergripande verksamhetschef. För Hjälpmedelsservice ansvarar en enhetschef. *Figur 1* beskriver den övergripande organisationsstrukturen för Habilitering, syn och hjälpmedel i Region Värmland.

Figur 1 Organisationsbild Habilitering, syn och hjälpmedel (modifierad utifrån bild i Verksamhetsplan 2022 Habilitering, syn och hjälpmedel, 2022)

Figur 2 beskriver hur hjälpmedelsverksamheten i Regionen är organiserad utifrån kommunernas, Hjälpmedelsnämndens och Regionens ansvar.

Figur 2 Hjälpmedelsverksamhet Region Värmland (Arbetsmaterial, utan år).

3.3. Relevanta jämlikhetsperspektiv vid förskrivning av hjälpmedel

Det saknas idag en definition av begreppet jämlik förskrivning både nationellt och inom Region Värmland. Inom ramen för granskningen används därför skrivelser från Hälso- och sjukvårdslagen samt Socialstyrelsen i syfte att beskriva relevanta jämlikhetsperspektiv vid förskrivning av hjälpmedel.

Av 3 kap 1 § Hälso- och sjukvårdslagen framgår att målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Socialstyrelsen anger i sin rapport *Förskrivning av hjälpmedel* (2021) att det nationella målet för funktionshinderpolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället. I Region Värmlands *Regionplan 2021 och flerårsplan 2021–2023* beskrivs att Regionens planeringsarbete ska utgå från FN:s Agenda 2030 där jämlikhet och hållbarhet ska prägla allt arbete i organisationen. I Region Värmland beaktas också FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och den svenska funktionshinderpolitiken. Målsättningen är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet. I *Regionplan och budget 2022 samt flerårsplan 2022–2024* framgår att ett av Region Värmlands effektmål för 2022 är god, jämlik och jämställd hälsa.

Socialstyrelsen betonar i *Förskrivning av hjälpmedel* (2021) vikten av att patienten ges möjlighet att vara delaktig när behovet av hjälpmedel ska bedömas. Här blir förskrivarens bemötande av patienten viktigt. Socialstyrelsen menar att ledningen har en viktig uppgift i att stödja förskrivarna i att uppmärksamma dessa aspekter i syfte att patientens behov ska kunna bedömas på ett jämlikt och jämställt sätt. Detta kan exempelvis uppnås genom extra insatser så som användande av alternativ och kompletterande kommunikation eller genom användande av en tolk vid behov.

4. Iakttagelser, bedömningar och rekommendationer

4.1. Styrning, uppföljning och internkontroll

Följande avsnitt behandlar revisionsfrågorna "Har Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för inköp, lagerhållning och inventering?", "Har Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning?" och "Finns rutiner och kontroller som säkerställer en tillfredställande redovisning av hjälpmedel?"

4.1.1. Inköp, lagerhållning och inventering av hjälpmedel

Det finns dokumenterade rutiner för inköp, lagerhållning och inventering. Dokumentgranskningen visar att rutinerna ingår i ledningssystemet och är aktuella och giltiga samt att de revideras kontinuerligt.

Dokumentet *Inköpsprocess på Hjälpmedelsservice (2022)* innehåller en beskrivning av hur inköpsprocessen på Hjälpmedelsservice går till. Beställningar av hjälpmedel sker via verksamhetssystemet Sesam i enlighet med systemets inköpsprocess. Artiklar i systemet inhämtas via de avtal som finns upplagda i hjälpmedelstjänsten¹. I Region Värmland sker upphandling av hjälpmedel i samverkan inom 7-klövern² (Sjukvårdsregion Mellansverige).

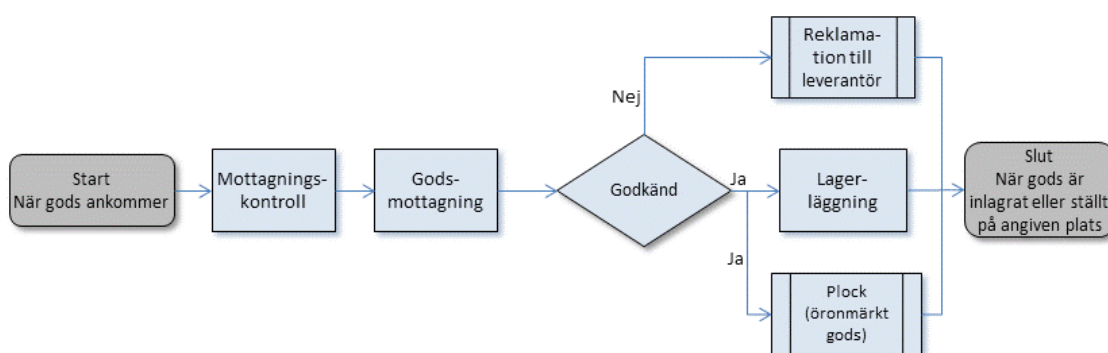
Inköpsprocessen påbörjas då behov av inköp av lagervaror och köpesvaror uppstår. Behovet kan uppstå genom att en beställning och förskrivning från externa och interna kunder görs eller genom en arbetsorder. Beställningar via webSesam lagerflyttar, förskrivningar och arbetsorderrekvisitioner registreras direkt i Sesam medan beställningar via e-post och fax eller artiklar som saknar Sesamnummer registreras manuellt. Behov av inköp ses över dagligen. Framgår det att en beställning är mycket brådskande görs den direkt och eventuellt med direktleverans till kund. När beställningen är lagd kommer ett orderkännande eller orderbekräftelse från leverantör. Orderkännandet kontrolleras gällande artikel, antal, pris och leveranstid. Om leveranstid avviker från avtalad leveranstid meddelas kund om förseningen.

¹ Hjälpmedelstjänsten är en nationell databas som rymmer information om hjälpmedelsartiklar och kan hantera inköpsavtalens prislister för inläsning i regionens lokala system.

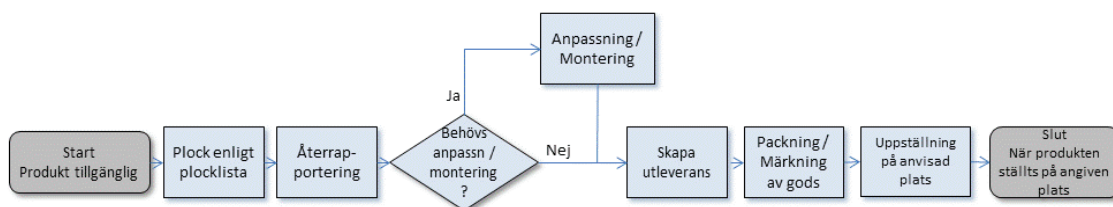
² 7-klövern är en benämning på den samverkan som sker mellan regionerna Dalarna, Gävleborg, Sörmland, Uppsala, Värmland, Västmanland och Örebro i syfte att uppnå en bra och kostnadseffektiv hjälpmedelsutveckling genom gemensamma upphandlingar.

Tillgänglighetsanalyser genomförs regelbundet för att få fram artiklar på inköpsordrar som inte har levererats eller där angiven leveranstid på inköpsorder/orderbekräftelse har passerat.

Dokumentet *Rutin godsmottagning och plocklista* (utan år) illustrerar processerna för godsmottagning och plock. När en leverans inkommer till Hjälpmedelsservice hanteras den enligt rutin för godsmottagning (se *Figur 3*) respektive för plock (se *Figur 4*). När leverans kommer till Hjälpmedelsservice sker en mottagningskontroll på godsmottagningen. Är kontrollen godkänd följs rutinen för plock (*Figur 4*) alternativt läggs produkterna på lagret. I de fall mottagningskontrollen inte blir godkänd görs en reklamation till leverantören. Processen avslutas när gods är inlagrat eller ställt på angiven plats.

Figur 3 Rutin godsmottagning (Rutin godsmottagning och plocklista, utan år)

Figur 4 Rutin plock (Rutin godsmottagning och plocklista, utan år)

Dokumentet *Rutin inventering* (2020) beskriver ansvarsfördelning gällande inventering. Av dokumentet framgår att enhetschefen ansvarar för att inventering av Hjälpmedelsservice olika lagers artiklar utförs årligen för att säkerställa lagersaldon. Enhetschefen ansvarar därtill för att utse inventeringsansvariga, att rutinen är känd och följs samt för att ta ställning till om utrangering av produkter ska ske utifrån framtagna underlag. Det finns även inventeringsansvariga som tillsammans ansvarar för att planera tidpunkt för inventering. Detta i syfte att förankra dag för inventering med övriga medarbetare så att tid avsätts samt för att planera och genomföra inventering på Hjälpmedelsservice lager. Inventeringen utgår från *Checklista Inventering-Ansvarsfördelning* (2020) och *Sesaminstruktion Inventering Steg 1 och 2* (2021) och genomförs vanligtvis i november.

Även intervjuade uppger att det finns rutiner för inköp, lagerhållning och inventering samt att dessa är dokumenterade.

Av nämndenkäten framgår att 45 procent av respondenterna uppger att nämnden säkerställt en effektiv verksamhet gällande rutiner för inköp, lagerhållning och inventering. Resterande 55 procent uppger att de inte vet om nämnden säkerställt detta.

4.1.2. Rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning

Intervjuade uppger att Hjälpmedelsnämnden inte äger produkter utan att nämnden finns för att bidra till en jämlik förskrivning i länet. Hjälpmedelsservice ansvarar för att köpa in produkter som sedan säljs vidare till kommunerna och inom Regionen. I dokumentet *Turbilsschema* (utan år) framgår nuvarande leveranser från Hjälpmedelsservice till kommunerna och inom Regionen. Hämtning från Hjälpmedelsservice sker tisdag till fredag. De flesta kommuner får leverans en gång i veckan med undantag för Karlstad och Kristinehamn som får leverans två gånger i veckan. I de fall det finns returerna som ska tillbaka till Hjälpmedelsservice framgår det av dokumentet att Regionen försöker boka hämtning till samma dag som det är leverans till respektive kommun. Avseende service och reparation av hjälpmedel framgår det av *Handboken (2021)* att teknisk service av hjälpmedel hanteras på olika sätt i Regionen och kommunerna. Vissa kommuner har egna tekniker inom hjälpmedelsverksamheten medan andra hyr in teknikertjänster från Hjälpmedelsservice. Dokumentgranskningen visar att det utifrån nämndens ansvar finns rutiner som är aktuella och som kontinuerligt revideras.

I *protokoll* för Hjälpmedelsnämnden 2021-03-12 framgår att Hjälpmedelsnämnden fått information om bland annat elrullstolskän, sjukfrånvaro, bemanning och arbete med produktplanering och prioritering inom Hjälpmedelsservice.

Inom ramen för granskningen har inga ytterligare dokument avseende leverans till brukare, service och reparation eller återlämning framkommit. Intervjuade uppger emellertid att när kommunen köpt in ett hjälpmedel äger de hjälpmedlet samt ansvarar för att hjälpmedlet levereras till brukaren i kommunen. Undantag från detta gäller de hjälpmedel som Regionen ansvarar för. Har en patient behov av hjälpmedel inom dessa områden får förskrivarna i kommunen kontakta hjälpmedelskonsulenterna på Hjälpmedelsservice. Se *Tabell 1*. Hjälpmedelsnämndens uppdrag omfattar således inte leverans till brukare, service och reparation eller återlämning utan detta ansvarar respektive huvudman för beroende på produktområde. Detta styrks av reglementet där det framgår att Hjälpmedelsnämnden ska ansvara för upphandling av hjälpmedel samt svara för lagerhållning och distribution av dessa hjälpmedel. Leverans till brukare omnämns inte. Intervjuade uppger att kommunerna, eftersom de äger hjälpmedlen de köpt in, också har ansvar för att de återlämnas.

I nämndenkäten uppger 46 procent att de upplever att nämnden säkerställt en effektiv verksamhet gällande rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning.

9 procent uppger att nämnden inte säkerställt detta och resterande 45 procent uppger att de inte vet om nämnden säkerställt detta.

I kommunenkäten uppger en majoritet av kommunerna att leverans av hjälpmedel sker inom en rimlig tid. Merparten av kommunerna anger att de får leverans varje vecka från Hjälpmedelsservice och att detta i regel fungerar bra. Omvärldssituationen under tiden för granskningen med krig i Ukraina och covid-19-pandemin har emellertid medfört att vissa produkter inte kunnat levereras i tid då leverantörerna inte kunnat leverera till Hjälpmedelsservice, vilket medfört följdförseningar. I enkäten lyfter kommunerna att detta är sådant som ligger utanför Hjälpmedelsservice kontroll. När produkten kommit till kommunen är det kommunen som ansvarar för att leverera till brukarna. Av protokollgranskningen framgår att leveransförseningar diskuterades vid Hjälpmedelsnämndens sammanträde 2021-11-12.

4.1.3. Redovisning av hjälpmedel

Nämndplan *Hjälpmedelsnämnd- reviderad (2022)* syftar till att beskriva de uppgifter nämnden har samt vilka förutsättningar nämnden måste förhålla sig till och hur nämnden uppfattat uppdraget från Regionfullmäktige. Här redovisas även de mål som nämnden har under året. Nämndplanens mätplan, som är en del av nämndplanen, anger ett urval av indikatorer som ska följas upp för respektive mål samt med vilken frekvens uppföljning ska ske. Av *Nämndplan Hjälpmedelsnämnd- reviderad (2022)* och *Reglemente Hjälpmedelsnämnden i Värmland (2019)* framgår att nämnden två gånger per år via en delårsrapport och årsredovisning ska redovisa till Regionfullmäktige att den fullgjort sitt uppdrag. Av planen framgår därutöver att det övergripande ansvaret för att tillse en tillräcklig internkontroll inom Region Värmland ligger på Regionstyrelsen och att nämnderna ansvarar för att det finns en tillräcklig internkontroll inom sina respektive ansvarsområden.

Av *Årsredovisning 2021 Hjälpmedelsnämnd* framgår att det finns en internkontroll som innefattar flera delar, däribland system för internkontroll, regionövergripande internkontrollåtgärder samt nämndens egna internkontrollplaner. I *Årsredovisning 2021 Hjälpmedelsnämnd (2021:8)* framgår att Hjälpmedelsnämnden definierar internkontroll som:

- Genomförda nätverksträffar.
- Genomförda utbildningstillfällen: antal och syfte/innehåll.
- Genomförda upphandlingar: antal och i vilka områden. Uppföljning av att avtal finns inom nämndens alla ansvarsområden.

Vid uppföljning av resultatmålen i årsredovisningen 2021 framgår att kompetenscentrum på Hjälpmedelsservice under året genomförde 15 nätverksträffar för Regionens och kommunernas medarbetare med totalt över 150 deltagare. Därtill höll kompetenscentrum 35 utbildningstillfällen för förskrivare med sammanlagt över 450 deltagare. Därutöver har Hjälpmedelsservice varit delaktig i 21 olika upphandlingar. Av årsredovisningen framgår att aktuella internkontrollpunkter redovisats på nämndens sammanträden samt i nämndens

arbetsutskott, vilket även stärks av de protokoll för Hjälpmedelsnämnden som granskats. Därtill har synpunkter och önskemål om åtgärder lämnats till berörda verksamheter och åtgärder har följts upp under året. Av årsredovisningen framgår därtill att nämnden bedömer att resultatmålen för 2021 har uppnåtts, vilket innefattar en "god hjälpmedelsförsörjning utifrån individens behov" (*Årsredovisning 2021 Hjälpmedelsnämnd, 2021:4*).

Ett flertal intervjuade uppger att de inte vet om det sker någon redovisning av hjälpmedel. Några intervjuade tjänstepersoner och verksamhetspersoner uppger att eftersom Hjälpmedelsnämnden inte äger hjälpmedel medför detta att redovisning av hjälpmedel inte görs. Vissa intervjuade uppger att det i Sesam finns möjlighet att följa upp statistik kring förskrivning av hjälpmedel som kan redovisas men att det inte görs då det inte är Hjälpmedelsnämndens uppdrag. Listor på förskrivna hjälpmedel kan däremot tas ut och ges till kommuner på efterfrågan.

Intervjuade förtroendevalda politiker uppger att det i nämnden diskuterats att det vore önskvärt om hjälpmedel registreras på ett sådant sätt att det går att följa var hjälpmedlen finns. Detta är en essentiell del av arbetet med att säkerställa att hjälpmedel återlämnas till den huvudman som äger hjälpmedlet. Förtroendevalda som intervjuats uppger även att Hjälpmedelsnämnden följer upp verksamheten men understryker att Hjälpmedelsnämnden inte har ansvar för alla hjälpmedel.

I nämndenkäten uppger 45 procent av respondenterna att nämnden följer upp hjälpmedelsverksamheten i tillräcklig utsträckning, inklusive förskrivning och redovisning av hjälpmedel. Resterande 55 uppger att de inte vet om detta görs.

4.1.4. Bedömningar och rekommendationer

Helseplan bedömer att Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för inköp, lagerhållning och inventering då det finns dokumenterade rutiner för verksamheten att arbeta utefter. Helseplan bedömer att rutinerna ingår i ledningssystemet, är aktuella och giltiga samt revideras kontinuerligt vilket skapar förutsättningar för att bedriva en effektiv verksamhet.

Helseplan bedömer att det utifrån hur hjälpmedelsverksamheten är organiserad inte går att avgöra huruvida Hjälpmedelsnämnden säkerställt en effektiv verksamhet vad gäller rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning då detta ansvar huvudsakligen ligger på kommunerna.

Helseplan bedömer att det utifrån hur hjälpmedelsverksamheten är organiserad inte går att avgöra huruvida det finns rutiner och kontroller som säkerställer en tillfredsställande redovisning av hjälpmedel till följd av att det är kommunerna som äger dessa. Helseplan bedömer däremot att det inom Hjälpmedelsnämnden finns en internkontroll som kontinuerligt följer upp andra relevanta nyckeltal inom hjälpmedelsverksamheten.

Utifrån identifierade förbättringsområden ger vi följande rekommendationer:

- Helseplan rekommenderar Hjälpmedelsnämnden att införa en rutin för att inhämta information avseende leverans, reparation och service samt återlämning av hjälpmedel från kommunerna i syfte att kunna stötta och vid behov kunna besluta och vidta åtgärder.

4.2. Samverkan med Värmlands kommuner och förskrivare

Följande avsnitt behandlar revisionsfrågorna ”Finns rutiner och kontroller som reglerar hur samverkan gentemot Värmlands kommuner ska ske?” och ”Hur sker samverkan med förskrivare?”.

4.2.1. Samverkan gentemot Värmlands kommuner

I *Verksamhetsplan Habilitering, syn och hjälpmedel (2022)* framgår att Hjälpmedelsservice inkluderar ett kompetenscentrum som utgör ett stöd till de övriga hjälpmedelsverksamheterna. Hjälpmedelsservice ansvarar även för att koordinera vissa uppgifter som ingår i Hjälpmedelsnämndens ansvarsområde. Utifrån behov samverkar Hjälpmedelsservice med andra verksamheter inom hälso- och sjukvården samt med Värmlands alla kommuner.

Samverkan mellan Region Värmland och kommunerna i länet regleras genom *Avtal om samverkan i gemensam hjälpmedelsnämnd (2017)*. I avtalet framgår att den gemensamma nämnden ska verka för att erbjuda länets invånare en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor. I samverkansavtalet framgår nämndens uppgifter och ansvar, hur sammansättningen för nämnden ska se ut samt hur ofta sammanträden ska ske. *Samverkan och arbetssätt vid förskrivning av hjälpmedel (2022)* beskriver den rutin som gäller mellan Värmlands kommuner och Regionens habiliterings- och rehabiliteringsverksamheter samt de verksamheter som utför rehabilitering på Regionens uppdrag. Dokumentet är upprättat i syfte att tydliggöra arbetssätt och ansvar vid förskrivning av hjälpmedel mellan olika vårdgivare. Målet med samverkan är att den enskilde brukaren ska få sitt behov av hjälpmedel tillgodosett på ett för personen tillfredställande sätt.

I *Handboken (2021)* som bland annat reglerar samverkan inom länet finns information om Nätverket för hjälpmedelsfrågor, Riktlinjegruppen samt Sortimentgruppen. Nätverket för hjälpmedelsfrågor arbetar för samsyn kring hjälpmedelsförsörjning i Värmland genom att samla personer från olika vårdgivare med kunskap, kompetens och erfarenhet inom hjälpmedelsområdet. Nätverket består av medarbetare från hjälpmedelsverksamheterna i Region Värmland och kommunerna och målsättningen är (*Handboken 2021*):

- Att säkerställa att hjälpmedelsverksamhet i Värmland arbetar utifrån Hjälpmedelsnämndens synsätt och viljeinriktning och att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt.
- Att säkerställa att hjälpmedelsverksamhet arbetar utifrån gällande policy, styrdokument och riktlinjer.
- Att säkerställa att samverkan sker mellan olika verksamheter i vårdkedjan.

Nätverket har även en stående punkt för avvikelser på medicinska produkter där representanterna kan rapportera om det skett någon avvikelse.

Även Riktlinjegruppen syftar till att samla personer från olika vårdgivare med kunskap, kompetens och erfarenhet inom hjälpmedelsområdet. Gruppen hanterar och arbetar med uppdrag från Hjälpmedelsnämnden och Nätverket för hjälpmedelsfrågor. Därtill diskuterar gruppen på en övergripande nivå riktlinjer och sortiment samt vad som ska betraktas som hjälpmedel.

Sortimentsgruppen upprättades i syfte att genom samverkan uppnå ett funktionellt och kostnadseffektivt sortiment. Målsättningen är att bassortimentet ska tillgodose majoriteten av brukarnas behov och att upprätthålla god kompetens och kunskap om utveckling inom respektive produktområde. Gruppen består av olika kompetenser och representanter från kommun och Region.

I intervjuer beskrivs att nära samverkan mellan kommun och Region är en viktig fördel med nämndupplägget. Intervjuade uppger att samverkan sker regelbundet genom olika grupper och nätverk för hjälpmedelsfrågor. Intervjuade menar även att det finns information om hur samverkan ska ske i bland annat *Handboken* (2021). Därtill uppger intervjuade att samverkan gentemot kommunerna regleras i samverkansavtal och att kommunerna deltar i de olika grupperna för hjälpmedelsfrågor. I *Avtal om samverkan i gemensam hjälpmedelsnämnd* (2017) framgår att kommunerna har rätt till löpande insyn i förvaltning och redovisning som gäller nämndens verksamhet, vilket även lyfts fram i intervjuer. Även hjälpmedelsteknikerna i kommunerna har möten två gånger per år dit även tekniker från Regionen bjuds in.

Intervjuade förtroendevalda politiker uppger att det varit en utmaning att föra information från Hjälpmedelsnämnden vidare ut till kommunerna. Detta beror delvis på att deltagandet på nämndens möten varit lågt, vilket också adresseras i protokoll för Hjälpmedelsnämnden från 2021-11-12 och 2022-03-11. I protokollet 2022-03-11 framgår att Hjälpmedelsnämnden godkänt en handlingsplan för ökad närvaro i Hjälpmedelsnämnden. Intervjuade uppger att som en del av åtgärderna inleds nu varje nämndmöte med en runda där alla huvudmän ges möjlighet att informera om vad som pågår i respektive kommun i syfte att förbättra dialogen mellan Hjälpmedelsnämnden och kommunerna.

I nämndenkäten uppger 37 procent att de upplever att det finns tydliga rutiner avseende samverkan mellan Region och kommun. Lika stor andel av respondenterna uppger att det saknas tydliga rutiner avseende detta och 27 procent uppger att de inte vet om det finns tydliga

riktlinjer för samverkan mellan Region och kommun. I kommunenkäten uppger kommunerna att samverkan fungerar väl och att det huvudsakligen finns en god kommunikation mellan Region och kommun. Respondenterna uppger att det i bland annat Riktlinjegruppen och Sortimentgruppen finns representanter från både Regionen och kommunerna och att det bidrar till att samverkan fungerar väl.

4.2.2. Samverkan med förskrivare

Intervjuade uppger att samverkan med förskrivare huvudsakligen sker genom att hjälpmedelskonsulenter på Hjälpmedelsservice får samtal från förskrivarna i kommunerna avseende framförallt sortimentsfrågor. Att svara på frågor avseende sortiment är en del av Hjälpmedelsservice uppdrag. Därtill uppger intervjuade att det sker samverkan i Sortimentgruppen där hjälpmedelskonsulenter kan stötta förskrivarna vid eventuella frågor.

Intervjuade uppger även att samverkan med förskrivarna sker när nya avtal ska introduceras. När så sker anordnar Hjälpmedelsservice temadagar där förskrivarna deltar. Detta uppges vara viktigt då det ger möjlighet att utbilda kring det sortiment som upphandlats och därigenom öka förståelsen för sortimentet. Kunskap kring sortimentet medför även att förskrivning av bassortimentet³ sker i större utsträckning. Intervjuade uppger att det finns en god följsamhet till förskrivning av produkter från bassortimentet och att detta delvis beror på att förskrivarna har en god förståelse för sortimentet. Därtill uppger intervjuade att det finns en ekonomisk aspekt från kommunerna att följa riktlinjerna för förskrivning samt att nyttja produkter som finns tillgängliga i kommunens egna förråd om de utgör ett fullgott alternativ istället för att förskriva en ny produkt.

I nämndenkäten uppger 55 procent att de upplever att det sker en ändamålsenlig samverkan med förskrivare. Resterande 45 procent uppger att de inte vet om detta sker. Intervjuade uppger att uppföljning av riktlinjerna för förskrivning ibland diskuteras i Nätverket för hjälpmedelsfrågor i syfte att säkerställa att förskrivarna förstår vad riktlinjerna innebär. I Nätverket kan det bland annat diskuteras hur riktlinjer ska tolkas. Framkommer det att någon riktlinje behöver förtydligas lyfts detta till Riktlinjegruppen.

4.2.3. Bedömningar och rekommendationer

Helseplan bedömer att det finns rutiner och kontroller som reglerar hur samverkan gentemot Värmlands kommuner ska ske. Samverkan regleras bland annat genom det samverkansavtal för

³ Bassortiment är de produkter som upphandlats eller som Sortimentgruppen efter utvärdering rekommenderar.

en gemensam nämnd som Region Värmland och kommunerna ingått. Därtill finns det i *Handboken* information om olika samverkansgrupper där både representanter från Region och kommunerna ingår vilket också reglerar och kontrollerar samverkan inom länet.

Helseplan bedömer att samverkan med förskrivare huvudsakligen sker genom att förskrivare tar kontakt med hjälpmedelskonsulenter på Hjälpmedelsservice samt vid utbildning kring nya produkter. Därtill sker även samverkan med förskrivare i Sortimentgruppen och genom andra samverkansgrupper. Helseplan bedömer att det finns förutsättningar och ramverk för samverkan med förskrivare.

4.3. Jämlik förskrivning av hjälpmedel i Region Värmland

Följande avsnitt behandlar revisionsfrågorna ”Genomförs uppföljning och analys avseende en jämlik förskrivning av hjälpmedel i länet? Vilka åtgärder vidtas i samband med uppföljning?” och ”I vilken utsträckning omfattar nämndens utbildningsinsatser gentemot förskrivare av hjälpmedel jämlikhetsaspekter?”.

4.3.1. Uppföljning för säkerställande av jämlik förskrivning av hjälpmedel

Region Värmland och kommunerna samverkar i en gemensam Hjälpmedelsnämnd där dokumentet *Hjälpmedelspolicy* (2019) beskriver synsätt och viljeinriktning för alla verksamheter i länet som ingår i Hjälpmedelsnämnden. Hjälpmedelsnämnden vill, genom gemensamma riktlinjer och samverkan, tillse att personer med funktionsnedsättning ska få en likvärdig bedömning och tillgång till hjälpmedel. Av Hjälpmedelspolicy framgår att personer med störst behov ska ges företräde till hjälpmedelsinsatser och att prioriteringar på individnivå ska göras. Därtill ska förskrivningen av hjälpmedel präglas av helhetssyn samt utgå från patientens hela livssituation.

I *Styrdokument för förskrivning av hjälpmedel* (2007) beskrivs vad som styr inriktningen av vilka hjälpmedel som tillhandahålls och riktlinjerna för förskrivning inom Hjälpmedelsnämndens ansvarsområde. Av dokumentet framgår faktorer som ligger till grund för riktlinjerna för förskrivning, etiska principer och prioriteringsgrupper. Vid val av produkt ska en god funktion uppnås till lägsta kostnad. Det innebär att produkter från det beslutade bassortimentet i första hand ska väljas.

Inom ramen för dokumentgranskningen har inga dokument avseende uppföljning och analys för en jämlik förskrivning framkommit. Några dokument avseende åtgärder kring jämlik förskrivning har inte heller framkommit.

Intervjuade uppger att det finns riktlinjer som styr hur förskrivarna ska förskriva hjälpmedel. Genom att förskrivarna förskriver från upphandlat bassortiment upprätthålls en jämlik förskrivning över länet. Intervjuade uppger att riktlinjerna för förskrivning uppdateras samt att

det i Nätverket för hjälpmedelsfrågor finns möjlighet att diskutera riktlinjerna om de upplevs svårtolkade. Det är upp till respektive förskrivare att vara uppdaterad kring riktlinjer samt om något förändras. Ett sätt för förskrivarna att hålla sig uppdaterade om förändringar är att prenumerera på information på Hjälpmedelsservice webbsida. De får då en mailavisering om något uppdateras på webbsidan. Om det sker en förändring avseende sortimentet informeras även kontaktpersoner med hjälpmedelsansvar inom Regionen och kommunerna och dessa ansvarar sedan för att vidareförmedla information ut i sin verksamhet.

Därtill uppger intervjuade att alla förskrivare ska ha gått vissa utbildningar i syfte att uppnå en jämlik förskrivning. Utbildningsinsatser av förskrivare redogörs för under rubrik *4.3.2 Utbildning kring jämlikhet vid förskrivning*. Intervjuade förtroendevalda politiker uppger att det är nämndens uppdrag att säkerställa en jämlik förskrivning men att de inte kan svara på om det genomförs uppföljningar och analyser avseende jämlik förskrivning i länet.

I nämndenkäten uppger 33 procent att de upplever att förskrivning av hjälpmedel sker på ett jämlikt sätt medan resterande 67 procent inte vet om det sker förskrivning på ett jämlikt sätt. Respondenter menar i fritextsvar att Hjälpmedelsnämnden säkerställer en jämlik förskrivning genom ett tydligt regelverk, policys, reglemente och nämndplan. Flera respondenter uppger emellertid att de inte vet hur Hjälpmedelsnämnden arbetar för att säkerställa en jämlik förskrivning.

I kommunenkäten uppger respondenterna att de arbetar utifrån de gemensamma riktlinjerna i syfte att säkerställa en jämlik förskrivning.

4.3.2. Utbildning kring jämlikhet vid förskrivning

I *Styrdokument för förskrivning av hjälpmedel (2007)* framgår att hälso- och sjukvårdens förskrivare ska ha medicinsk kompetens för att bedöma brukarens funktionsnivå och aktivitetsförmåga. I samråd med brukare och/eller närstående ska beslut om nödvändiga åtgärder tas. Bedömning av brukarens behov av hjälpmedel, utprovning, anpassning, träning, uppföljning och utvärdering av funktion och nytta görs av förskrivaren. Hjälpmedel som förskrivs som personliga hjälpmedel kräver (*Styrdokument för förskrivning av hjälpmedel 2007:3*):

- Förskrivarens kompetens att bedöma behov.
- Förskrivarens och hjälpmedelspersonalens kompetens och tekniska kunskap för att bedöma lämplig åtgärd, prova ut och träna in.
- Förskrivarens och hjälpmedelspersonalens kompetens och tekniska kunskap att, vid behov, specialanpassa.

Av *Reglemente Hjälpmedelsnämnden (2019)* framgår att nämnden ska erbjuda kompetensutveckling inom hjälpmedelsområdet för förskrivare och övrig personal inom länets hjälpmedelsverksamhet. I *Handboken (2021)* uppges att personal som förskriver hjälpmedel ska ha nödvändig kompetens för att förskrivningsprocessen ska kunna utföras med hög kvalitet. Det

innebär bland annat att förskrivare utöver yrkesutbildning även ska ha genomfört Socialstyrelsens grundläggande förskrivarutbildning och ha kunskap om förskrivningsbart sortiment och gällande bassortiment samt ha kunskap om hjälpmedelspolicy och riktlinjer. På Socialstyrelsens webbsida för utbildning kring förskrivning av hjälpmedel (hämtad 2022-07-08) framgår att utbildningen syftar till att ge en grundläggande kompetens för hjälpmedelsförskrivning samt skapa förutsättning för en behovsanpassad och jämlik förskrivning. Av *Handboken* framgår även att det är verksamhetschefen inom respektive verksamhet som ytterst har ansvar för att utse förskrivare och att tillse att de har rätt kompetens. Inom ramen för granskningen har inga ytterligare dokument avseende utbildning kring jämlikhet vid förskrivning framkommit.

Intervjuade uppger att det i förskrivarutbildningen som tillgängliggörs via Hjälpmedelsservice utbildningsplattform finns en checklista som överensstämmer med vad som står i *Handboken* (2021). Intervjuade uppger att det finns en bred kännedom om att Socialstyrelsens förskrivarutbildning ska genomföras och att det upplevs finnas en god följsamhet till detta. Från Hjälpmedelsservice digitala förskrivarutbildning kan Hjälpmedelsservice få ut rapporter på vilka som genomgått utbildningen. Då utbildningarna är digitala och inte tidsbundna kan förskrivare genomföra dessa så ofta de upplever ett behov. Förskrivare uppmanas att aktivt söka information kring utbildningar och temadagar som anordnas av Hjälpmedelsservice inom olika produktområden. Intervjuade menar att kurserna ser olika ut beroende på innehåll där vissa kurser kan vara en halvdag medan andra kan omfatta flera dagar. Intervjuade förtroendevalda politiker uppger att samtliga nämnder ska följa regionplanen som övergripande utgår från jämlik vård. Att arbeta utifrån jämlikvård ingår även i alla verksamhetschefers uppdrag. En majoritet av intervjuade kan däremot inte uppge huruvida jämlikhet vid förskrivning ingår som en del av utbildningsinsatserna.

I nämndenkäten uppger 33 procent av respondenterna att jämlikhetsaspekter i stor utsträckning inkluderas i utbildning av förskrivare, 56 procent att de inkluderas i viss utsträckning och 11 procent att de inte alls inkluderas.

I kommunenkäten uppger kommunerna att de följer de gemensamma riktlinjer som finns för hjälpmedelsförskrivning i Regionen. En majoritet av respondenterna uppger att det finns en god samverkan mellan kommun och Region med bland annat gemensamma utbildningar utifrån det upphandlade sortimentet. Gemensamma utbildningar uppges skapa förutsättningar för att upprätthålla kompetens för jämlik förskrivning.

4.3.3. Bedömningar och rekommendationer

Helseplan bedömer att det saknas strukturerade rutiner för uppföljning och analys kring huruvida en jämlik förskrivning uppnås. Helseplan bedömer däremot att Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hjälpmedelsnämnden genom den gemensamma Hjälpmedelsnämnden verkar för att uppnå en jämlik förskrivning av hjälpmedel i länet. Därtill har Hälso- och

sjukvårdsnämnden samt Hjälpmedelsnämnden skapat ett ramverk som kan möjliggöra uppföljning och analys avseende en jämlik förskrivning av hjälpmedel.

Helseplan bedömer att Hjälpmedelsnämndens utbildningsinsatser gentemot förskrivare av hjälpmedel inte omfattar jämlikhetsaspekter. Helseplan bedömer däremot att Hjälpmedelsnämnden erbjuder utbildning till förskrivare i Regionen i syfte att uppnå en jämlik förskrivning i länet.

Utifrån identifierade förbättringsområden ger vi följande rekommendationer:

- **Helseplan rekommenderar** Hjälpmedelsnämnden att upprätta rutiner för uppföljning och analys avseende jämlik förskrivning i länet och att vid behov vidta ändamålsenliga åtgärder.
- **Helseplan rekommenderar** Hjälpmedelsnämnden att säkerställa att jämlikhetsaspekter inkluderas i utbildningen för förskrivare eftersom det är Hjälpmedelsnämndens ansvar att erbjuda kompetensutveckling inom hjälpmedelsområdet.

5. Uppföljning av rekommendationer från 2016 och 2018

Följande avsnitt behandlar revisionsfrågan ”Har åtgärder vidtagits med anledning av de brister och de förbättringsförslag som framfördes i granskningarna 2016 och 2018?”.

5.1. Uppföljning av hjälpmedelsverksamheten

Tabell 3 visar en uppföljning av de rekommendationer som gavs till dåvarande Landstingsstyrelse och till Hjälpmedelsnämnden vid tidigare genomförd granskning 2016. Grön färgmarkering i tabellen innebär att rekommendationer från tidigare granskningar åtgärdats och gul färgmarkering innebär att de delvis åtgärdats. Granskningen 2018 var en uppföljning av granskningen som genomfördes 2016 vilket medför att det inte gavs nya rekommendationer att följa upp. Rekommendationerna har av flertalet intervjuade upplevts som otydliga och svåra att förstå.

Rekommendation 2016	Uppföljning 2022	
Dåvarande Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör aktivt styra den hjälpmedelsverksamhet som ligger under respektives ansvarsområde, exempelvis genom verksamhetsplan och mätbara mål.	Det finns en upprättad nämndplan med tillhörande mätplan med mätbara mål för Hjälpmedelsnämnden. Utifrån nämndplan upprättas även årligen en verksamhetsplan. De verksamhetsplaner som granskningen har tagit del av omfattar framför allt den regionala delen, det vill säga Hjälpmedelsservice. Nämndens mål och mätplan utgår från Regionens effektmål som beslutas av Regionfullmäktige.	

<p>Dåvarande Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör stärka uppföljningen av hjälpmedelsverksamheten, exempelvis genom att tillse att verksamhetsplan och mål följs upp.</p>	<p>Både nämndplan och mätplan redovisas för Hjälpmedelsnämnden i form av delårsrapport och årsredovisning. Om redovisningen är tillfredställande godkänns rapporterna av nämnden.</p> <p>I samband med delårsrapport och årsredovisning går verksamheten igenom och indikatorer och mått följs upp. En avstämning mot nämndplanen görs. Intervjuade uppger att detta blir en form av intern granskning.</p> <p>Utöver detta ges en mer informell lägesrapport från verksamheten vid varje nämndmöte. Nämndens uppföljning rapporteras månadsvis i Regionstyrelsens internkontroll av nämndernas mätplaner.</p>	
<p>Hjälpmedelsnämnden bör säkerställa att det upprättas ett kvalitetssystem och nyckeltal för hjälpmedelsverksamheten, i enlighet med samverkansavtalet.</p>	<p>WebSesam är ett implementerat verksamhetssystem där verksamheten följer individuella hjälpmedel exempelvis när hjälpmedlet tas i bruk och var det är placerat. Detta kan ses som en del av ett kvalitetssystem. Vissa intervjuade uppger emellertid att detta kan utvecklas ytterligare. Nyckeltal för hjälpmedelsverksamheten följs upp i internkontrollplanen.</p> <p>I samverkansavtalet finns inga angivelser kring hur kvalitetssystem eller nyckeltal bör upprättas eller vad de bör omfatta. De nyckeltal som finns omfattar till viss del nämndens uppgifter och ger kvantitativ information.</p>	
<p>Hjälpmedelsnämnden bör säkerställa att huvudmännen erhåller skriftlig och tertialvis rapportering hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är, i enlighet med nämndens reglemente.</p>	<p>I reglementet tydliggörs att nämnden till respektive huvudmans fullmäktige <i>tertialvis</i> skriftligen ska rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är. I nämndplanen (2022) framkommer att Hjälpmedelsnämnden två gånger per år, via en årsredovisning respektive en delårsrapport, redovisar till Regionfullmäktige hur den har fullgjort de uppdrag som Regionfullmäktige har lämnat i reglemente och regionplan. Delårsrapport och årsredovisning skickas också skriftligen ut till huvudmän (Region och kommuner) via mail. Redovisning sker även på nämndmöten. Inom ramen för granskningen framkommer ingen information som tydliggör att skriftlig rapportering sker tertialvis.</p>	

Dåvarande Landstingsstyrelsen och Hjälpmedelsnämnden bör stärka den interna kontrollen och tillse att det genomförs dokumenterad riskanalys för hjälpmedelsverksamheten.	Sedan 2016 har nya beslut om internkontrollplanen fattats i syfte att göra den relevant och ändamålsenlig, vilket enligt intervjuade har lett till ökad tydlighet. Nämnden beslutar om internkontrollplan inför det kommande året. Nämndens internkontrolluppföljning rapporteras månadsvis till Regionstyrelsen. Intervjuade har ingen kännedom om dokumenterade riskanalyser för hjälpmedelsverksamheten.	
Hjälpmedelsnämnden bör tillse att det fastställs vem som är anmälningsansvarig.	Hjälpmedelsnämnden har inget direkt hjälpmedelsansvar utan hanterar processer så som upphandling och riktlinjer. Anmälningsansvaret för hjälpmedelsverksamheten ligger hos respektive huvudman. Frågan är inte aktuell för Hjälpmedelsnämnden.	
Dåvarande Landstingsstyrelsen bör inom ramen för sitt samordningsansvar identifiera de otydligheter som råder inom hjälpmedelsverksamheten avseende det politiska ansvaret och lyfta frågan till fullmäktige.	Den förra uppföljande granskningen konstaterade att den dåvarande Landstingsstyrelsen delade uppfattningen att reglementet för Landstingsstyrelsen kan förtydligas med utgångspunkt i vad Hälso- och sjukvårdslagen föreskriver om hjälpmedel. Det framkom även att dåvarande Landstingsstyrelsen hade för avsikt att komplettera reglementet med verksamhetsansvaret för hjälpmedel. Intervjuade uppger att det nu har blivit tydligare vilket ansvar som ligger på Hjälpmedelsnämnden respektive Hälso- och sjukvårdsnämnden.	
Dåvarande Landstingsstyrelsen bör utveckla ett systematiskt arbetssätt för uppsikt över Hjälpmedelsnämnden.	Hjälpmedelsnämnden redovisar nämndplan, delårsrapport och årsredovisning samt månadsvis internkontrolluppföljning till Regionstyrelsen.	
Dåvarande Landstingsstyrelsen bör säkerställa att vårdgivardirektivet för medicintekniska produkter revideras och uppdateras så att det framgår att Inspektionen för vård och omsorg är tillsynsmyndighet.	Region Värmland har fattat beslut om ett övergripande direktiv till hälso- och sjukvården som ersätter tidigare vårdgivardirektiv vilket medför att denna rekommendation inte längre är aktuell.	

Tabell 3 Uppföljning av granskning avseende hjälpmedelsverksamheten

Uppföljningen visar att Hjälpmedelsnämnden till viss del har genomfört åtgärder för att möta de rekommendationer som gavs i tidigare granskning. Framförallt har styrningen förtydligats och ramar för uppföljning skapats. De åtgärder som har genomförts är inte tillräckliga för att rekommendationerna ska anses som uppfyllda och intervjuade menar att det kan ske ytterligare förbättringar för att säkerställa en tydligare styrning, ledning och uppföljning samt internkontroll.

Utifrån övergången från landsting till region samt omorganisationer är två rekommendationer inaktuella och kan inte bedömas. Dessa har lämnats utan färggradering i ovan tabell.

5.1.1. Bedömning

Helseplan bedömer att Hjälpmedelsnämnden till viss del vidtagit åtgärder med anledning av de brister och de förbättringsförslag som framfördes i granskningarna 2016 och 2018. Rekommendationerna har till viss del beaktats men bedömningen är att det kvarstår arbete för att säkra att förbättringar genomförs i enlighet med förslag från tidigare granskningar.

6. Övergripande revisionsfråga

Detta avsnitt besvarar den övergripande revisionsfrågan *”Bidrar Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hjälpmedelsnämnden till fullmäktiges mål om en jämlik förskrivning av hjälpmedel över hela länet? Säkerställer Hjälpmedelsnämnden att styrningen och den interna kontrollen är tillräcklig vad gäller inköp, lagerhållning och service av hjälpmedel? Har rekommendationerna i de tidigare granskningarna av hjälpmedelsverksamheten från 2016 och 2018 beaktats?”*

Den samlade bedömningen är att Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hjälpmedelsnämnden inte fullt ut bidrar till Regionfullmäktiges mål om en jämlik förskrivning av hjälpmedel över hela länet. Den gemensamma Hjälpmedelsnämnden har till uppdrag att verka för att länets invånare erbjuds en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor. Detta verkställs bland annat genom dokumenten *Hjälpmedelspolicy* och *Styrdokument för förskrivning av hjälpmedel*. Regionens Hjälpmedelsservice ska som kompetenscentrum tillhandahålla utbildning till samtliga förskrivare i syfte att säkerställa en jämlik förskrivning av hjälpmedel i länet. Det har inom ramen för granskningen inte framkommit att det finns särskilda delar av utbildningen som belyser jämlik förskrivning. Granskningen visar också att det saknas rutiner för kontinuerlig uppföljning och analys kring jämlik förskrivning i länet. Det bör noteras att det saknas både nationellt och inom Region Värmland en definition av begreppet jämlik förskrivning.

Den samlade bedömningen är att Hjälpmedelsnämnden till viss del säkerställer att styrningen och den interna kontrollen är tillräcklig vad gäller inköp, lagerhållning och service av hjälpmedel. Det finns tydliga styrdokument som beskriver processer och dessa följs till stor del. Däremot delas ansvaret med dels regionala, dels kommunala verksamheter vilket gör att Hjälpmedelsnämnden inte har ansvar eller kontroll över delar av inköps-, lagerhållnings- eller serviceprocessen. Det bör noteras att enkäten som riktade sig till nämndens förtroendevalda politiker visade att ett flertal respondenter saknar kännedom kring nämndens ansvar och uppdrag. Den låga svarsfrekvensen på nämndenkäten indikerar också att det råder en okunskap om verksamheten och den interna kontrollen bland förtroendevalda politiker i Hjälpmedelsnämnden.

Slutligen görs bedömningen att de rekommendationer som tidigare granskningar från 2016 och 2018 har visat till viss del har beaktats. Även om styrning och uppföljning har förtydligats så kvarstår åtgärder att vidta för att uppfylla rekommendationerna.

Helseplan bedömer sammanfattningsvis att Hälso- och sjukvårdsnämndens och Hjälpmedelsnämndens verksamheter inte är helt ändamålsenliga avseende uppdrag inom hjälpmedelsverksamheten.

7. Bilagor

7.1. Bilaga 1 – Intervjuförteckning

Funktion, Organisation
Ordförande, Hälsa- och sjukvårdsnämnden
1:e vice ordförande, Hälsa- och sjukvårdsnämnden
Ordförande, Hjälpmedelsnämnden
Områdeschef, Öppenvård
Områdeschef, Samverkan
Verksamhetschef, Rehabilitering, syn och hjälpmedel
Ledningsstrateg, Hjälpmedelsverksamheten
Enhetschef, Hjälpmedelsservice
Verksamhetsutvecklare, Hjälpmedelsservice
Inköpsansvarig, Hjälpmedelsservice
Hjälpmedelskonsulent, Hjälpmedelsservice
Förrådsansvarig, Hjälpmedelsservice
Hjälpmedelstekniker, Hjälpmedelsservice
Driftansvarig tekniker, Hjälpmedelsservice

7.2. Bilaga 2 – Enkätfrågor enkät 1 (nämnden)

- Vilken region/kommun representerar du? (Region Värmland, Arvika, Eda, Filipstad, Forshaga, Grums, Hagfors, Hammarö, Karlstad, Kil, Kristinehamn, Munkfors, Storfors, Sunne, Säffle, Torsby, Årjäng)
- Hur länge har du suttit i Hjälpmedelsnämnden? (En mandatperiod, två mandatperioder, tre mandatperioder eller längre)
- Upplever du att nämnden säkerställer att verksamheten arbetar i enlighet med styrande dokument? (Ja, nej, vet inte)
- Ge gärna exempel på hur nämnden arbetar för att säkerställa en effektiv verksamhet. (Fritext)
- Upplever du att nämnden har säkerställt en effektiv verksamhet gällande rutiner för inköp, lagerhållning och inventering? (Ja, nej, vet inte)
- Upplever du att nämnden har säkerställt en effektiv verksamhet gällande rutiner för leverans till brukare, service och reparation samt återlämning? (Ja, nej, vet inte)
- Upplever du att kommunerna har löpande insyn i förvaltning och redovisning gällande nämndens verksamhet? (Ja, nej, vet inte)
- Ge gärna exempel på när kommunerna har god insyn eller när insynen brister. (Fritext)
- Upplever du att nämnden följer upp hjälpmedelsverksamheten i tillräcklig utsträckning, inklusive förskrivning och redovisning av hjälpmedel? (Ja, nej, vet inte)
- Ge gärna exempel på vilken uppföljning som saknas eller vilken uppföljning som ger dig mest information. (Fritext)

- Vill du tillägga ytterligare information om nämndens styrning, uppföljning eller internkontroll? (Fritext)
- Upplever du att det finns tydliga rutiner avseende samverkan mellan region och kommun? (Ja, nej, vet inte)
- Upplever du att det sker en ändamålsenlig samverkan med förskrivare? (Ja, nej, vet inte)
- Har du förslag på förändringar/förbättringar som kan stärka samverkan? (Fritext)
- Vill du tillägga ytterligare information gällande samverkan mellan region och kommun eller med förskrivarna? (Fritext)
- Upplever du att nämnden har tagit fram en tydlig utbildningsplan för förskrivare? (Ja, nej, vet inte)
- I vilken utsträckning inkluderas jämlikhetsaspekter i utbildningen av förskrivare? (Inte alls, i viss utsträckning, i stor utsträckning)
- Upplever du att förskrivning av hjälpmedel sker på ett jämlikt sätt? (Ja, nej, vet inte)
- Hur arbetar Hjälpmedelsnämnden för att säkerställa en jämlik förskrivning? (Fritext)
- Vill du tillägga ytterligare information kring nämndens arbete med att säkerställa en jämlik förskrivning? (Fritext)
- *Uppföljning av rekommendationer från tidigare granskningar av hjälpmedelsverksamheten i Region Värmland genomförda 2016 och 2018. Här kunde respondenterna för respektive rekommendation svara på frågan om åtgärder vidtagits med anledning av de brister och de förbättringsförslag som framfördes i tidigare granskningar.*

7.3. Bilaga 3 – Enkätfrågor enkät 2 (kommunenkät)

Samtliga frågor har besvarats med fritextsvar.

- Sker leveranser av hjälpmedel inom rimlig tid till hjälpmedelsverksamheten i kommunen?
- Upplever du att samverkan mellan kommun och region fungerar väl avseende hjälpmedelsverksamheten? (Ge gärna exempel på förbättringar.)
- Hur arbetar ni för att säkerställa en jämlik förskrivning av hjälpmedel?
- Har du några andra medskick rörande regionens hjälpmedelsverksamhet och/eller jämlik förskrivning?